TRANSPORDIAMET

Kliimaministeerium
info@kliimaministeerium.ee
Suur-Ameerika 1
15006, Tallinn, Harju maakond

Teie 28.10.2026 nr 1-5/26/4120

Meie 20.11.2026 nr 1.2-3/26/19353-2

Arvamus riigihangete seaduse muutmise väljatöötamiskavatsusele

Transpordiamet toetab eesmärki anda hankijatele selgemad võimalused IKT-riigihangetes julgeolekuriskide arvestamiseks.

Peame põhjendatuks kaaluda VTK lahendusvarianti 3 ja esitame järgmised ettepanekud:

1. **Riskihinnangu kasutamine peab olema paindlik**

Asutuse olemasoleva riskihinnangu kasutamine hankes peaks olema hankijale võimalus, lähtudes hanke vajadusest ja riskitasemest. Iga IKT-hanke jaoks eraldi riskihinnangu või täiendava formaalse menetlusetapi nõudmine suurendaks töökoormust ja pikendaks hangete ettevalmistamist.

Seejuures peab hankija jätkuvalt arvestama teadaolevate ja asjakohaste riskidega ning järgima kehtivaid infoturbenõudeid.

2. **Õiguslik alus ja menetlusotsused vajavad täpsustamist**

RHS § 2 lg 2 näeb juba ette julgeolekuriskidega arvestamise. Palume selgitada, milline on kavandatava muudatuse lisaväärtus ning millistes olukordades ei ole kehtiv õigus ja olemasolevad juhised piisavad.

Eelnõus tuleb selgelt eristada hanketingimuste kehtestamist, pakkumuse tagasilükkamist ja pakkuja kõrvaldamist. Näiteks ei tähenda pakutava tootega seotud risk tingimata seda, et pakkuja ise on ebausaldusväärne jmt.

3. **Kohaldamisala peab olema selge ja riskipõhine**

Palume täpsustada, millistele hangetele ja riskitasemetele uus regulatsioon kohalduks ning kas see hõlmaks ka tee-ehituse ja teehoolde hankeid, mille osa on IKT-seadmed või tarkvara.

Nõuded peaksid sõltuma toote või teenuse kasutuskeskkonnast ja riski mõjust. Arvestada tuleks ka võimalusega riski muude meetmetega maandada.

4. Hankijad vajavad keskset tuge

Palume koos muudatusega välja töötada ühine riskihindamise metoodika ja praktilised juhised ning määrata kontaktpunkt, kellelt hankijad saavad sisulist abi. Nii välditaks olukorda, kus iga asutus peab samu riske eraldi hindama.

Hankijatele tuleks turvalisel viisil kättesaadavaks teha ajakohane riskiteave. Ühtlasi peab olema selge, kas teave on soovituslik, annab aluse täiendavaks kontrolliks või toob kaasa siduva piirangu. Juhised võiksid sisaldada näiteid hanketingimuste, tõendite ja otsuste põhjendamise kohta ning selgitada piiratud juurdepääsuga teabe kasutamist ja abi vaidluse korral.

5. Hankelepingut täitvate isikutega seotud riskid

Palume analüüsida ka olukorda, kus Euroopa Liidus asutatud ettevõtja kaasab lepingu täitmisse riskiriigi kodanikke, kellel võib tekkida juurdepääs olulistele süsteemidele või tundlikule teabele.

Rahandusministeeriumi 2022. aasta juhise järgi ei saanud hankija kehtestada üldist keeldu Venemaa või Valgevene kodakondsusega töötajate kaasamiseks. Palume hinnata selle seisukoha ajakohasust ning võimalust seadust täiendada, et põhjendatud julgeolekuriski korral saaks hankija selliste isikute kaasamist või juurdepääsu piirata.

Selleks tuleb ilmselt analüüsida piirangu kooskõla põhiseaduse ja Euroopa Liidu õigusega ning hinnata ka vähem piiravate meetmete piisavust.

6. Riskide käsitlemine hanke ja lepingu täitmise jooksul

Palume selgitada, millal tuleb riskihinnangut ajakohastada ja kuidas toimida, kui nt toode, tootja või alltöövõtja selgub alles pakkumuse esitamisel. Pakkujalt nõutav teave peab olema vajalik ja proportsionaalne.

Samuti vajavad juhised selgitusi ka selle kohta, et millal saab toodet või alltöövõtjat asendada ning kuidas toimida uue riski ilmnemisel või ka nt omandi- ja kontrollisuhete muutumisel lepingu täitmise ajal.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Ege Stiina Järvmägi
juhataja
õigusosakonna hankeüksus